

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Η.Α. κατά ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ.58424/11)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προβλεπόμενες στο άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης προϋποθέσεις. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Η.Α. κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Mirjana Lazarova Trajkovska, Πρόεδρος

Päivi Hirvelä,

Χριστίνα Παρδαλού,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Paul Mahoney,

Ales Pejchal,

Robert Spano, Δικαστές,

και André Wampach, Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 15 Δεκεμβρίου 2015,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μια προσφυγή (υπ' αριθ. 58424/11) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από ιρανό υπήκοο, τον Κο Η.Α. («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουλίου 2011 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»). Η Πρόεδρος του Τμήματος έκανε δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντα περί μη κοινοποίησης της ταυτότητάς του (άρθρο 47 παραγ. 4 του Κανονισμού).
2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τις Κεs I-M Τζεφεράκου και Α.Τσαποπούλου, Δικηγόρους Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον απεσταλμένο του αντιπροσώπου της, Κο Ι.Μπακόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Ο προσφεύγων επικαλείται ιδιαίτερα παραβίαση των άρθρων 3, 13 και 5 της Σύμβασης.
4. Στις 10 Ιουνίου 2013, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ**Ι. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ**

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1974.

A. Η σχετική με την απέλαση και την κράτηση του προσφεύγοντα διαδικασία

6. Στις 9 Αυγούστου 2010, ο προσφεύγων έφτασε στην Ελλάδα και συλλήφθηκε από την Αστυνομία στην περιοχή του Σουφλίου, στον Έβρο.

7. Στις 12 Αυγούστου 2010, ο Εισαγγελέας Αλεξανδρούπολης αποφάσισε να μην ασκήσει δίωξη κατά του προσφεύγοντα προκειμένου να επιστραφεί στην χώρα καταγωγής του μέσω Τουρκίας.

8. Την ίδια ημέρα, ο Διευθυντής του Τμήματος Συνοριακής Φύλαξης Σουφλίου διέταξε την επιστροφή του στην Τουρκία. Η επιστροφή αυτή αναβλήθηκε τελικώς λόγω της άρνησης εισόδου των τουρκικών αρχών.

9. Στις 13 Αυγούστου 2010, ο Διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αλεξανδρούπολης διέταξε την προσωρινή κράτηση του προσφεύγοντα για μέγιστη περίοδο τριών ημερών, μέχρι την έκδοση της απόφασης απέλασής του (απόφαση αριθ.9760/20-3240/1-α'). Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι κατά τη διάρκεια της κράτησής του, δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση σχετικά με το καθεστώς του, τους λόγους κράτησής του ή τα διαθέσιμα ένδικα βοηθήματα. Τού κοινοποιήθηκε η απόφαση κράτησης αλλά χωρίς καμία εξήγηση ως προς το περιεχόμενό της. Η απόφαση απέλασης δεν του είχε ποτέ κοινοποιηθεί και είχε αναγκασθεί να υπογράψει έγγραφα στα ελληνικά, το περιεχόμενο των οποίων δεν καταλάβαινε. Το κέντρο του Σουφλίου όπου κρατήθηκε ενόψει της απέλασής του δεν διέθετε κανέναν διερμηνέα.

10. Στις 17 Αυγούστου 2010, ο Διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αλεξανδρούπολης διέταξε την απέλαση του προσφεύγοντα καθώς και την διατήρησή του υπό κράτηση για περίοδο που δεν θα μπορούσε να υπερβεί τους έξι μήνες το πολύ από την θέση του υπό κράτηση (απόφαση αρ.9760/20-3240/1-β'). Η απόφαση διαπίστωνε ότι ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης απέλασης εντός προθεσμίας σαράντα οκτώ ωρών. Επαναλάμβανε ότι υπήρχε κίνδυνος φυγής του. Τέλος, προέβλεπε ότι η απέλαση μπορούσε να ανασταλεί σε περίπτωση που ο προσφεύγων κατέθετε προσφυγή.

11. Σε αδιευκρίνιστες ημερομηνίες του Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2010, οι Δικηγόροι του προσφεύγοντα τον επισκέφθηκαν δύο φορές στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου προκειμένου να τού προσφέρουν νομική βοήθεια.

12. Στις 13 Δεκεμβρίου 2010, μέσω των Δικηγόρων του, ο προσφεύγων υπέβαλλε αντιρρήσεις κατά της κράτησής του ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης. Χρησιμοποιώντας τη νομολογία του Δικαστηρίου, επικαλέστηκε ιδίως την αδυναμία να προβούν στην απέλασή του καθώς και τις απαράδεκτες συνθήκες κράτησής του στο Σουφλί, δηλαδή τον υπερπληθυσμό, την έλλειψη υγιεινής και πρόσβασης σε φυσικό φως. Επικαλέστηκε επίσης επιστολή του εκπροσώπου στην Ελλάδα της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες με τις διαπιστώσεις από επίσκεψη στο μεθοριακό σταθμό Σουφλίου, η οποία έλαβε χώρα από τις 29 Σεπτεμβρίου έως την 1^η Οκτωβρίου 2010.

13. Στις 17 Δεκεμβρίου 2010, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης απέρριψε τις αντιρρήσεις. Επεσήμανε ιδίως ότι υπήρχε κίνδυνος φυγής του προσφεύγοντα, λαμβανομένων υπόψη του τρόπου με τον οποίο εισήλθε στο έδαφος, των συνθηκών σύλληψής του καθώς και της απουσίας στοιχείων που να αποδεικνύουν την ταυτότητά του. Όσο για τα παράπονα του προσφεύγοντα σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του, το εν λόγω Δικαστήριο θεώρησε ότι προβλήθηκαν χωρίς αποδείξεις και, σε κάθε περίπτωση, αλυσιτελώς (απόφαση P202/2010).

14. Στις 27 Δεκεμβρίου 2010, ο προσφεύγων ζήτησε την ανάκληση της απόφασης P202/2010. Τόνισε ιδίως ότι η κράτησή του δεν ήταν αναγκαία διότι μπορούσε να φιλοξενηθεί στην Αθήνα από μη κυβερνητική οργάνωση και ότι οι συνθήκες κράτησής του χειροτέρευαν.

15. Στις 4 Ιανουαρίου 2011, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης έκανε δεκτό το αίτημά του. Θώρησε ότι η εξακολούθηση της κράτησης του προσφεύγοντα δεν ήταν νόμιμη εφόσον μπορούσε να φιλοξενηθεί από μη κυβερνητική οργάνωση (απόφαση P16/2011).

16. Στις 5 Ιανουαρίου 2011, ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος.

B. Οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα

1. Η εκδοχή του προσφεύγοντα

17. Ο προσφεύγων κρατήθηκε επί πέντε μήνες περίπου στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου. Ισχυρίζεται ότι καθ'όλη τη διάρκεια της κράτησής του, δεν μπόρεσε ποτέ να βγει έξω από το κτίριο, δεν ασκήθηκε καθόλου και δεν είδε ποτέ τον ήλιο

ή τον ουρανό. Ο υπερπληθυσμός ήταν τέτοιος που κοιμόταν καθισμένος στο έδαφος πάνω σε χαρτόνια, δίπλα σε σκουπίδια και απόνερα. Ο χώρος κράτησης που προβλεπόταν για 45 άτομα στέγαζε 150 με 250. Δεν υπήρχε ούτε τραπέζι, ούτε καρέκλες, ούτε ερμάρια. Τα στρώματα και οι κουβέρτες ήταν βρώμικα. Ο κοιτώνας δεν θερμαινόταν και δεν καθαρίστηκε ποτέ κατά τη διάρκεια των πέντε μηνών που ο προσφεύγων παρέμεινε εκεί. Ο προσφεύγων δεν είχε ούτε οδοντόβουρτσα και οδοντόκρεμα, ούτε σαπούνι, ούτε σαμπουάν, ούτε χαρτί υγείας.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

18. Η Κυβέρνηση περιγράφει το κέντρο κράτησης του Σουφλίου στο οποίο παρέμεινε ο προσφεύγων, ως ακολούθως.

19. Η χωρητικότητα του μεθοριακού σταθμού του Σουφλίου ανερχόταν την εποχή των γεγονότων σε 25 άτομα. Την τροφή των κρατουμένων προμήθευε τρεις φορές την ημέρα η Νομαρχία του Έβρου, η οποία κατέφευγε στις υπηρεσίες ιδιωτικής εταιρείας εστίασης. Η εταιρεία αυτή φρόντιζε να αποφεύγει να ενσωματώνει τροφές, η κατανάλωση των οποίων ήταν αντίθετη προς τις θρησκευτικές πεποιθήσεις ορισμένων κρατουμένων.

20. Σε ό,τι αφορά την ιατρική περίθαλψη, δύο ιατρικές μονάδες ήταν εκεί ενεργές. Στους χώρους κράτησης υπήρχε καθημερινά η παρουσία ιατρικού προσωπικού της περιοχής του Έβρου. Οι κρατούμενοι που δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν επιτόπου μεταφέρονταν στα περιφερειακά κέντρα υγείας ή στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης. Ο καθαρισμός των κελιών γινόταν καθημερινά από ιδιωτικές εταιρείες. Κατά τακτά διαστήματα, τόσο οι αρχές όσο και η οργάνωση «Γιατροί χωρίς σύνορα» προμήθευαν στους κρατούμενους είδη ατομικής καθαριότητας και υγιεινής.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

21. Το οικείο εθνικό δίκαιο και η πρακτική εν προκειμένω περιγράφονται στις αποφάσεις *Bygylashvili κατά Ελλάδας* (αριθ.58164/10, 25 Σεπτεμβρίου 2012), *Barjamaj κατά Ελλάδας* (αριθ.36657/11, 2 Μαΐου 2013), *Α.Φ. κατά Ελλάδας* (αριθ.53709/11, 13 Ιουνίου 2013), *Horshill κατά Ελλάδας* (αριθ.70427/11, 1^η

Αυγούστου 2013), *Khuroshvili κατά Ελλάδας* (αριθ.58165/10, 12 Δεκεμβρίου 2013) και *Β.Μ κατά Ελλάδας* (αριθ.53608/11, 19 Δεκεμβρίου 2013).

III. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

A. Οι διαπιστώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) στην από 10 Ιανουαρίου 2012 έκθεση που συντάχθηκε μετά από επίσκεψη στις 19 με 27 Ιανουαρίου 2011

22. Το Αστυνομικό Τμήμα και ο μεθοριακός σταθμός Σουφλίου αποτελούνταν από μονοόροφο κτίριο με προορισμό την κράτηση. Το κτίριο περιλάμβανε δύο στενούς κοιτώνες, τους οποίους χώριζε ένα παραβάν. Στον καθένα τους υπήρχε μία υπερυψωμένη πλατφόρμα πάνω στην οποία κοιμόντουσαν οι κρατούμενοι. Υπήρχε επίσης ένας κοινός χώρος που οδηγούσε σε ντους και σε τουαλέτα. Η συνολική επιφάνεια του χώρου κράτησης ήταν 110 τ.μ. Την ημέρα της επίσκεψης της αντιπροσωπείας του ΕΠΒ κρατούνταν εκεί 146 άντρες. Για να πας στους κοιτώνες έπρεπε να δρασκελίσεις κορμιά διότι κάθε τετραγωνικό εκατοστό του δαπέδου ήταν καλυμμένο. Ορισμένοι κρατούμενοι κοιμόντουσαν ακόμη και στον χώρο ανάμεσα στην οροφή του ντους και την στέγη. Η μυρωδιά των κορμιών ήταν αποπνικτική. Μία μόνο τουαλέτα λειτουργούσε καθώς και ένα ντους με κρύο νερό. Πολλά άτομα ανέφεραν στην αντιπροσωπεία ότι ουρούσαν το πρωί σε μπουκάλια ή πλαστικές σακούλες. Ο φωτισμός και ο εξαερισμός ήταν ανεπαρκείς. Υπήρχε αδυναμία άσκησης στον έξω χώρο. Η τροφή ήταν επίσης ανεπαρκής και υπήρχαν παράπονα ότι οι δυνατότεροι εκ των κρατουμένων εμπόδιζαν άλλους να τρώνε το συσσίτιό τους. Περίπου 65 άτομα είχαν κρατηθεί στο κέντρο για περισσότερο από τέσσερις εβδομάδες και 13 για περισσότερο από τρεισήμισι μήνες.

B. Οι διαπιστώσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Εθνικού Διαμεσολαβητή

23. Από τις 18 έως τις 20 Μαρτίου 2011, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ο Εθνικός Διαμεσολαβητής επισκέφθηκαν τα κέντρα κράτησης των νομών Έβρου και Ροδόπης προκειμένου να εξετάσουν τις συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών και την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου.

No Φ09222/748

24. Κατά τον Διευθυντή του κέντρου κράτησης Σουφλίου, η μέγιστη χωρητικότητά του ήταν 36 άτομα και υπό τον όρο η κράτηση να διαρκέσει μόνο λίγες μέρες εφόσον το κέντρο δεν προσφέρεται για μεγάλης διάρκειας κρατήσεις. Κατά την ημερομηνία επίσκεψης από την Επιτροπή, το κέντρο φιλοξενούσε 56 άτομα, τα περισσότερα των οποίων κρατούνταν τρεις ή τέσσερις μήνες. Στο πρόσφατο παρελθόν, ο αριθμός πλησίαζε τα 150 άτομα. Οι συνθήκες κράτησης ήταν «απαράδεκτες». Ο μεγαλύτερος αριθμός κρατουμένων κοιμόταν χάμω στους κοιτώνες αλλά και στο διάδρομο που χρησίμευε για τον περίπατο των κρατουμένων. Μία από τις δύο εγκαταστάσεις ειδών υγιεινής (με τουαλέτες και ντους) παρουσίαζε βλάβη. Έτσι, το σύνολο των κρατουμένων χρησιμοποιούσε την άλλη εγκατάσταση, με όλες τις συνέπειες που αυτό συνεπαγόταν από πλευράς υγιεινής. Ο περίπατος στην εξωτερική αυλή του κέντρου εξαρτάτο από τον αριθμό των κρατουμένων διότι εκείνος των δεσμοφυλάκων δεν επαρκούσε για να διασφαλίσει την ασφάλεια και την αποτροπή αποδράσεων. Η Επιτροπή και ο Διαμεσολαβητής συμπέραναν ότι η παρουσία ενός γιατρού, ενός ψυχολόγου και μιας νοσοκόμας δεν μπορούσε να αντισταθμίσει τις απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΝΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΗ ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

25. Η Κυβέρνηση προβάλλει δύο ενστάσεις περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, μία γενική, η άλλη αναφορικά με την αιτίαση σχετικά με τις συνθήκες κράτησης.

26. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφενός, ότι ο προσφεύγων δεν κατέθεσε τις αντιρρήσεις του κατά της από 13 Αυγούστου 2010 απόφασης, η οποία διέταξε την προσωρινή του κράτηση ή αίτηση αναστολής εκτέλεσης του μέτρου της απέλασης. Προσθέτει ότι ο προσφεύγων, διατυπώνοντας τις αντιρρήσεις του κατά της κράτησής του ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης, στις 13 Δεκεμβρίου 2010, δεν προσκόμισε αποδείξεις σχετικά με την ταυτότητά του και τις κακές συνθήκες κράτησής του. Ως εκ τούτου, με την από P202/2010 απόφασή του, το εν λόγω Δικαστήριο απέρριψε τις αντιρρήσεις του. Σημειώνει

ότι όταν ζήτησε ο προσφεύγων, στις 4 Ιανουαρίου 2011, την ανάκληση της απόφασης αυτής με επαρκή αιτιολόγηση, το Διοικητικό Πρωτοδικείο, με την υπ' αριθ.16/2011 απόφασή του, έκανε δεκτό το αίτημά του και διέταξε την απόλυσή του. Η Κυβέρνηση συμπεραίνει ότι ο προσφεύγων δεν ανταποκρίθηκε στην απαίτηση της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων σε ό,τι αφορά το σύνολο της προσφυγής.

27. Ο προσφεύγων απαντά ότι υπό τις συνθήκες της υπόθεσης έκανε ό,τι εύλογα μπορούσε να κάνει για να εξαντλήσει τα υφιστάμενα εθνικά ένδικα μέσα στα οποία είχε πρόσβαση. Δηλώνει ότι οι αντιρρήσεις κατά της απόφασης του Διευθυντού της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αλεξανδρούπολης δεν ήταν προσιτό ένδικο βοήθημα δεδομένου ότι δεν πληροφορήθηκε τα δικαιώματά του και ότι δεν είχε τότε τη συνδρομή Δικηγόρου. Κατά τον προσφεύγοντα, η διοικητική πρακτική συνίσταται στην αυτόματη απόρριψη του ένδικου αυτού βοηθήματος χωρίς να εξετάζεται το περιεχόμενό του. Ως προς την αίτηση αναστολής εκτέλεσης του μέτρου απέλασης, υπογραμμίζει ιδίως ότι ο ιεραρχικός Προϊστάμενος της Αστυνομίας δεν είναι αρχή, η οποία πληροί τις προϋποθέσεις αμεροληψίας και αντικειμενικότητας που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματικότητα του ένδικου βοηθήματος. Σε ό,τι αφορά τις αντιρρήσεις ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι είχε υποβάλλει όλες τις πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του καθώς και την επιστολή του εκπροσώπου στην Ελλάδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η οποία (επιστολή) ανέφερε τις διαπιστώσεις από μία επίσκεψη στον μεθοριακό σταθμό του Σουφλίου, η οποία πραγματοποιήθηκε από τις 29 Σεπτεμβρίου έως την 1^η Οκτωβρίου 2010 (βλέπε την υπόθεση *B.M κατά Ελλάδας*, αριθ.53608/11, παραγ.46-50, 19 Δεκεμβρίου 2013). Ισχυρίζεται ακόμα ότι δεν διέθετε τα μέσα να προσλάβει Δικηγόρο και ότι κατά την εποχή των γεγονότων τα προγράμματα νομικής βοήθειας στην περιοχή του Έβρου δεν ήταν ακόμη λειτουργικά.

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο σκοπός του άρθρου 35 παραγ.1 της Σύμβασης είναι να εξασφαλιστεί στα συμβαλλόμενα Κράτη η ευκαιρία να προλάβουν ή να αποκαταστήσουν τις ισχυριζόμενες παραβιάσεις εκ μέρους τους πριν οι ισχυρισμοί αυτοί υποβληθούν στο Δικαστήριο. Τα Κράτη δεν είναι λοιπόν υποχρεωμένα να απολογούνται για τις πράξεις τους ενώπιον ενός διεθνούς

οργανισμού πριν τους δοθεί η δυνατότητα να αποκαταστήσουν τα πράγματα στην εσωτερική τους έννομη τάξη. Στο πλαίσιο του άρθρου αυτού, ένας προσφεύγων πρέπει να κάνει χρήση των ένδικων βοηθημάτων, τα οποία είναι κατά κανόνα διαθέσιμα και επαρκή για να τού επιτρέψουν να πετύχει την αποκατάσταση των παραβιάσεων τις οποίες επικαλείται (*Tanase κατά Μολδαβίας* [GC], αριθ. 7/08, παραγ.120, ΕΔΑ 2010). Ο προσφεύγων οφείλει να έχει κάνει κανονική χρήση των πιθανότατα αποτελεσματικών και επαρκών εθνικών ενδίκων βοηθημάτων και όταν έχει χρησιμοποιηθεί κάποιο ένδικο μέσο, δεν απαιτείται η χρήση άλλου μέσου με τον ίδιο σχεδόν σκοπό (*Kozacioglu κατά Τουρκίας* [GC], αριθ.2334/03, παραγ.40, 19 Φεβρουαρίου 2009 και *Micallef κατά Μάλτας* [GC], αριθ.17056/06, παραγ.58, ΕΔΔΑ 2009).

29. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν εκπροσωπήθηκε από Δικηγόρο παρά μόνο από κάποια αδιευκρίνιστη ημερομηνία του Νοεμβρίου του 2010. Στη συνέχεια, κατέθεσε δύο ένδικα βοηθήματα με τα οποία ζητούσε την απόλυσή του: το πρώτο στις 13 Δεκεμβρίου 2010 ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης, στο οποίο επικαλείτο ιδίως την αδυναμία των αρχών να προβούν στην απέλασή του, καθώς και τις απαράδεκτες συνθήκες κράτησής του στο Σουφλί, το δεύτερο στις 27 Δεκεμβρίου 2010 ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης στο οποίο ζητούσε την ανάκληση της απόφασης που απέρριψε τις πρώτες αντιρρήσεις του. Παρατηρεί ότι τα ένδικα αυτά βοηθήματα επέτρεπαν στον προσφεύγοντα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της κράτησής του και στον Πρόεδρο του Διοικητικού Πρωτοδικείου να τον αφήσει ελεύθερο εάν εκτιμούσε ότι εκείνος δεν ήταν επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ύποπτος φυγής. Από την 1^η Ιανουαρίου, η αρμοδιότητα αυτή επεκτάθηκε σε οποιοδήποτε άλλο λόγο σχετικό με τη νομιμότητα που τα Διοικητικά Πρωτοδικεία έχουν δεχθεί στη νομολογία τους σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 76 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου. Στη βάση αυτή είναι που ο Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου αποφάσισε να αφήσει ελεύθερο τον προσφεύγοντα στις 4 Ιανουαρίου 2011.

30. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η Κυβέρνηση δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα. Συντρέχει άρα λόγος να απορριφθεί η εν λόγω ένσταση.

31. Στις παρατηρήσεις της επί των αιτημάτων δίκαιης ικανοποίησης που διατύπωσε ο προσφεύγων, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, αφετέρου, ότι ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εσωτερικά ένδικα μέσα σε ό,τι αφορά την αιτίαση σχετικά με τις συνθήκες κράτησης διότι παρέλειψε να καταθέσει αγωγή αποζημίωσης στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα.

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει ότι μία αγωγή αποζημίωσης βάσει του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα λόγω απάνθρωπων και ταπεινωτικών συνθηκών κράτησης στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών δεν παρουσιάζει εύλογη πιθανότητα επιτυχίας και δεν προσέφερε κατάλληλη αποκατάσταση στα άτομα που κρατούνται στα κέντρα αυτά (*Α.Φ. κατά Ελλάδα*, ανωτέρω, παραγ.62). Υπενθυμίζει επίσης ότι έχει ήδη κρίνει ότι, παρά το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν έκανε χρήση της προτεινόμενης από την καθ'ης η προσφυγή Κυβέρνηση οδού, όπως έχει σήμερα η εθνική νομολογία, η αιτίαση του ενδιαφερόμενου δεν μπορεί να απορριφθεί λόγω της μη εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων (*de los Santos και de la Cruz κατά Ελλάδα*, αριθ. 2134/12 και 2161/12, παραγ.37, 26 Ιουνίου 1014, παραγ.37). Η Κυβέρνηση δεν παρουσίασε κανένα στοιχείο ικανό να ανατρέψει την άποψη αυτή. Το Δικαστήριο απορρίπτει λοιπόν την ένσταση της Κυβέρνησης στο σημείο αυτό.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΑ

33. Ο προσφεύγων παραπονείται για τις συνθήκες κράτησης στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου. Επικαλείται το άρθρο 3 της Σύμβασης, η διατύπωση του οποίου έχει ως εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς»

A. Επί του παραδεκτού

34. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης. Επισημαίνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέπει λοιπόν λόγος να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ*1. Επιχειρήματα των διαδίκων*

35. Η Κυβέρνηση παραπέμπει στην εκδοχή της αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στο επίμαχο κέντρο κράτησης (βλέπε παραγράφους 18-20 ανωτέρω). Παραδέχεται ότι την εποχή των γεγονότων η εκπλήρωση των διατυπώσεων ταυτοποίησης των κρατουμένων, η παραπομπή σε άλλα κέντρα κράτησης, ή η απέλασή τους απαιτούσαν χρόνο. Επιπλέον, οι αρχές βρίσκονταν αντιμέτωπες με ένα αντικειμενικό πρόβλημα, δηλαδή την εισροή αλλοδαπών στην Ελλάδα. Η Κυβέρνηση δηλώνει όμως ότι οι συνθήκες κράτησης στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου ήταν μεν «δύσκολες» αλλά ούτε απάνθρωπες ούτε εξευτελιστικές.

36. Ο προσφεύγων αναφέρεται στην εκδοχή του αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης καθώς και στις εκθέσεις των διεθνών και εθνικών αρχών (βλέπε παραγράφους 22-24 ανωτέρω).

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

37. Σε ό,τι αφορά τις γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 3 της Σύμβασης σε υποθέσεις στις οποίες ανακύπτουν ζητήματα παρεμφερή με εκείνα της παρούσας, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σχετική του νομολογία (βλέπε ιδίως, *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ.30210/96, παραγ.90-94, ΕΔΔΑ 2000-XI, *Peers κατά Ελλάδας*, αριθ.28524/95, παραγ.67-68, ΕΔΔΑ 2001-III, *Kalachnikov κατά Ρωσίας*, αριθ.47095/99, παραγ.95, ΕΔΔΑ 2002-VI, *Riad και Idiab κατά Βελγίου*, αριθ.29787/03 και 29810/03, παραγ.97, 24 Ιανουαρίου 2008, *Tabesh*, αριθ.8256/07, παραγ.34-37, 26 Νοεμβρίου 2009, *Rahimi κατά Ελλάδας*, αριθ.8687/08, παραγ.59-62, 5 Απριλίου 2011, *R.U. κατά Ελλάδας*, αριθ.2237/08, παραγ.54-56, 7 Ιουνίου 2011, *A.F. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, *de los Santos και de la Cruz κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, παραγ.43).

38. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι έχει ήδη κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, σε πολλές περιπτώσεις, σε υποθέσεις κατά της Ελλάδας σχετικές με τις συνθήκες κράτησης αλλοδαπών στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου (*S.D. κατά Ελλάδας*, αριθ.53541/07, 11 Ιουνίου 2009, *R.U. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, *B.M. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω και *F.H. κατά Ελλάδας*, αριθ.78456/11, 31 Ιουλίου 2014).

39. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε από τις 9 Αυγούστου 2010 έως τις 5 Ιανουαρίου 2011 στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου, δηλαδή για περίοδο πέντε μηνών.

40. Λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε στις άνω αποφάσεις και των διαπιστώσεων που περιέχονται στις εκθέσεις των διαφόρων εθνικών και διεθνών οργανισμών που μετέβησαν στο κέντρο αυτό κατά την επίμαχη περίοδο (παράγραφοι 22-24 ανωτέρω), το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην παρούσα περίπτωση, δεν υπάρχει κανένα γεγονός, ούτε επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα. Θεωρεί ότι ο προσφεύγων κρατήθηκε υπό αξιοθρήνητες συνθήκες υπερπληθυσμού και υγιεινής που δεν συνάδουν με το άρθρο 3 της Σύμβασης και οι οποίες αποτέλεσαν εξευτελιστική μεταχείριση σε βάρος του.

41. Υπήρξε λοιπόν παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης ως προς το σημείο αυτό.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 5 ΠΑΡΑΓ.1 ΚΑΙ 4 ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

42. Επικαλούμενος το άρθρο 5 παραγ.1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι η κράτησή του ήταν παράνομη διότι έγινε υπό συνθήκες αντίθετες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης και διατηρήθηκε μολοντί η απέλαση δεν ήταν άμεσα εκτελεστή. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι λόγω των συνθηκών κράτησής του και της έλλειψης επαρκούς νομικούς βοήθειας, δεν μπόρεσε να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του παρά μόνο στις 13 Δεκεμβρίου 2010 και ότι το Διοικητικό Πρωτοδικείο τις απέρριψε με την απόφασή του Ρ202/2010 χωρίς καν να εξετάσει το ζήτημα των συνθηκών κράτησης. Επικαλούμενος το άρθρο 3 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 13 της Σύμβασης, ο προσφεύγων καταγγέλλει την απουσία αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος για να παραπονεθεί κανείς σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του.

A. Επί του παραδεκτού

43. Στις παρατηρήσεις της επί των αιτημάτων δίκαιης ικανοποίησης που υπέβαλε ο προσφεύγων, η Κυβέρνηση προβάλλει την ένσταση της μη τήρησης της εξαμηνιαίας προθεσμίας διότι η προσφυγή κατατέθηκε στις 5 Ιουλίου 2011, ήτοι πάνω από έξι μήνες μετά την έναρξη της κράτησης του προσφεύγοντος, στις 9

Αυγούστου 2010, καθώς και την πρώτη απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης, στις 13 Δεκεμβρίου 2010.

44. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η εξάμηνη περίοδος αρχίζει να τρέχει την ημέρα που ο προσφεύγων και/ή ο Δικηγόρος του έλαβε επαρκή γνώση της οριστικής εθνικής απόφασης (*Κοç και Tosun κατά Τουρκίας*, αριθ.23852/04, 13 Νοεμβρίου 2008).

45. Σημειώνει ότι εν προκειμένω, μετά την απόρριψη των πρώτων αντιρρήσεων του προσφεύγοντος, το άρθρο 76 παραγ.5 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου του προσέφερε τη δυνατότητα να καταθέσει αίτηση ανάκλησης της απόφασης αυτής. Παρατηρεί ότι, όπως προκύπτει από τον φάκελο, ο προσφεύγων, όπως και οι Δικηγόροι του που διαμένουν στην Αθήνα, έλαβαν γνώση της απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου για την άνω αίτηση παρά μόνο στις 5 Ιανουαρίου 2011, ημερομηνία κατά την οποία αφέθηκε ελεύθερος, και προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουλίου 2011. Ως εκ τούτου, η προκαταρκτική αυτή ένσταση πρέπει να απορριφθεί.

46. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ακόμα ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέχει λοιπόν λόγος να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. *Επί της αιτίασης σχετικά με το άρθρο 5 παραγ.1 της Σύμβασης αναφορικά με το νομότυπο της θέσης υπό κράτηση*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

47. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, κατά πρώτο λόγο, ότι μετά την σύλληψη του προσφεύγοντα, ο Διευθυντής του κέντρου κράτησης του Σουφλίου διέταξε την απέλασή του στην Τουρκία. Ωστόσο αυτή δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί λόγω της άρνησης εισόδου των τουρκικών αρχών. Κατά δεύτερο λόγο, δηλώνει ότι ο προσφεύγων θα έπρεπε να έχει διατυπώσει αντιρρήσεις κατά της κράτησής του πιο νωρίς. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης ότι το Διοικητικό Πρωτοδικείο διέταξε την απόλυση του προσφεύγοντα, η οποία έλαβε χώρα εντός της εξάμηνης προθεσμίας που ορίζει το άρθρο 76 παραγ.3 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου.

48. Ο προσφεύγων απαντά ότι μετά την αρχική άρνηση των τουρκικών αρχών να τον δεχθούν, οι ελληνικές αρχές δεν προχώρησαν σε καμία ενέργεια προκειμένου

να τον απελάσουν και παρέμειναν ανενεργές επί πέντε μήνες. Δηλώνει ότι η απόφαση να τού επιβληθεί το μέτρο της κράτησης είχε ληφθεί αυτομάτως και όχι ως έσχατο μέτρο και ότι δεν πληροφορήθηκε σχετικά με τους λόγους και με τη διάρκεια της κράτησής του. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται τέλος ότι η κράτησή του ήταν αυθαίρετη λόγω της διάρκειάς της, σε συνδυασμό με τις συνθήκες αυτής.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49. Σε ό,τι αφορά τις γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 5 παραγ.1 της Σύμβασης σε υποθέσεις στις οποίες ανακύπτουν ζητήματα παρεμφερή με εκείνα της παρούσας, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σχετική του νομολογία (βλέπε ιδίως, *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ.13229/03, παραγ.64 και 74, ΕΔΔΑ 2008, ΕΔΔΑ 2009, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παραγ.73, *Recueil* 1996-V, *Baranowski κατά Πολωνίας*, αριθ.28358/95, παραγ.50-52, ΕΔΔΑ 2000-III, *Barjamaj*, ανωτέρω, και *Khuroshvili*, ανωτέρω).

50. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει, κατά πρώτο λόγο, ότι η στέρηση ελευθερίας του προσφεύγοντα βασιζόταν στο άρθρο 76 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επίδικη κατάσταση εμπίπτει στο εδάφιο στ) του άρθρου 5 παραγ.1 της Σύμβασης και βρίσκει έρεισμα στο εσωτερικό δίκαιο. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο σημείο αυτό ότι το άρθρο 5 παραγ.1 στ) δεν απαιτεί η κράτηση προσώπου κατά του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απέλασης να θεωρείται ευλόγως αναγκαία, για παράδειγμα για να παρεμποδιστεί από το να διαπράξει αδίκημα ή να διαφύγει (*Chahal*, ανωτέρω, παραγ.112). Βάσει των προηγούμενων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η κράτηση του προσφεύγοντα χρησίμευσε στο να εμποδίσει την παράτυπη παραμονή του στο ελληνικό έδαφος και να κατοχυρώσει την τυχόν απέλασή του. Κατά συνέπεια, εκτιμά ότι η καλή πίστη των αρμόδιων αρχών δεν μπορεί να αμφισβητηθεί εν προκειμένω.

51. Κατά δεύτερο λόγο, έχοντας κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 λόγω των συνθηκών κράτησης στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου, το Δικαστήριο δεν εκτιμά αναγκαίο να εξετάσει για άλλη μία φορά ξεχωριστά το θέμα αυτό υπό το πρίσμα του άρθρου 5 παραγ.1 στ) (βλέπε *Horshill*, ανωτέρω).

52. Κατά τρίτο λόγο, προκειμένου για τη διάρκεια της κράτησης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στο πλαίσιο του άρθρου 5 παραγ.1 στ), μόνον η διεξαγωγή της διαδικασίας απέλασης δικαιολογεί την στέρηση ελευθερίας με βάση το άνω άρθρο

και ότι εάν η διαδικασία δεν διεξάγεται με την απαιτούμενη επιμέλεια, η κράτηση παύει να είναι δικαιολογημένη (*Chahal*, ανωτέρω, παραγ.113). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η κράτηση του προσφεύγοντα, η οποία διατάχθηκε ενόψει της απέλασής του, δεν ήταν δυνατή άμεσα λόγω των απαραίτητων διοικητικών διατυπώσεων για να εξασφαλισθεί η απέλασή του.

53 Το Δικαστήριο σημειώνει όμως ότι ο κρατούμενος κρατήθηκε για περίοδο πέντε μηνών, δηλαδή από τις 9 Αυγούστου 2010 έως τις 5 Ιανουαρίου 2011 χωρίς να υποβάλει αίτηση για άσυλο. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του, στο σημείο τούτο, το γεγονός ότι στις 12 Αυγούστου 2010, ο Διευθυντής του Τμήματος Συνοριακής Φύλαξης του Σουφλίου διέταξε την επιστροφή του στην Τουρκία και ότι η επιστροφή αυτή αναβλήθηκε τελικώς λόγω της άρνησης υποδοχής του από τις τουρκικές αρχές. Όμως, μέσα στους πέντε περίπου μήνες που πέρασαν από την εν λόγω απόφαση, φαίνεται ότι οι εσωτερικές αρχές δεν προέβησαν σε καμία ενέργεια για την υλοποίηση της απέλασης, όπως την επικοινωνία με τις ιρανικές αρχές προκειμένου να του χορηγηθούν ταξιδιωτικά έγγραφα για την απέλασή του προς το Ιράν.

54. Επειδή οι εσωτερικές αρχές δεν ενήργησαν με την απαιτούμενη επιμέλεια για να προβούν στην απέλαση του προσφεύγοντα, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η κράτηση παύει να είναι δικαιολογημένη σε σχέση με το άρθρο 5 παραγ.1 στ). Το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

2. Επί των αιτιάσεων σχετικά με τα άρθρα 5 παραγ.4 και 13 της Σύμβασης αναφορικά με τον αναποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο της κράτησης

α) Θέσεις των διαδίκων

55. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι δυνάμει του υπ' αριθ.3900/2010 νόμου, το άρθρο 76 του π' αριθ.3386/2005 νόμου τροποποιήθηκε και ο διοικητικός δικαστής έχει πλέον ρητά την εξουσία να ελέγχει τη νομιμότητα της κράτησης προσώπων που βρίσκονται σε κρατητήρια ενόψει της απέλασής τους. Δηλώνει ότι ο προβλεπόμενος από το άρθρο 76 του υπ' αριθ.3386/2005 λόγος ακύρωσης είναι ουσιαστικός και ότι το Διοικητικό Πρωτοδικείο εξέτασε τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντα δύο φορές, με τις αποφάσεις του P202/2010 και P16/2011, συνεχεία των οποίων αφέθηκε ελεύθερος. Υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων όφειλε να είχε υποβάλει τις αντιρρήσεις του ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου πιο

σύντομα. Προσθέτει ότι το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες θα είχε τη δυνατότητα να βοηθήσει τον προσφεύγοντα στο πλαίσιο προγράμματος του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες.

56. Ο προσφεύγων απαντά ότι, ακόμη και μετά την τροποποίηση που υπέστη ο υπ' αριθ.3900/2010 νόμος, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αλεξανδρούπολης εξακολούθησε να βασίζει τις αποφάσεις του στη γνωστή διαμονή των ενδιαφερομένων, τα προβλήματα της υγείας τους και τους συνδέσμους τους με την Ελλάδα, και ότι δεν έλαβε ποτέ υπόψη του άλλους λόγους όπως την έννοια της αυθαιρεσίας κατά την έννοια του άρθρου 5 παραγ.1 της Σύμβασης. Υποστηρίζει επίσης ότι το ένδικο αυτό μέσο δεν επιτρέπει σε αλλοδαπό κρατούμενο να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής του, ότι ο διοικητικός δικαστής δεν είναι σε θέση να διατάξει την βελτίωσή τους και ότι οι αναφερθείσες από την Κυβέρνηση αποφάσεις λήφθηκαν όλες από τον ίδιο δικαστή. Σχετικά με το θέμα αυτό, αναφέρει άλλες αποφάσεις του ίδιου Δικαστηρίου οι οποίες φαίνεται να αποδεικνύουν ότι η προσφυγή μέσω αντιρρήσεων δεν είναι αποτελεσματική διότι υπάρχει-κατά τα λεγόμενά του-μία σαφής πρακτική που συνίσταται στο να μην εξετάζονται οι συνθήκες κράτησης. Ο προσφεύγων δηλώνει, ακόμα, ότι κατά την εξέταση του επίμαχου ενδίκου βοηθήματος, ο διοικητικός δικαστής δεν είναι σε θέση να επιδικάσει κατάλληλη αποκατάσταση της βλάβης που υπέστη εξαιτίας των συνθηκών κράτησής του. Δηλώνει ότι εν προκειμένω ο διοικητικός δικαστής Αλεξανδρούπολης εξέτασε μόνο και μόνο εάν παρούσαζε κίνδυνο φυγής και αν διέθετε σταθερή κατοικία, χωρίς ωστόσο να αποφανθεί επί του νομίμου της κράτησής του. Υποστηρίζει ότι το προβλεπόμενο από το άρθρο 76 του υπ' αριθ.3386/2005 νόμου ένδικο βοήθημα δεν τού ήταν προσιτό λόγω της απουσίας νομικής βοήθειας και προσθέτει ότι τα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων απευθύνονται μόνο στους αιτούντες άσυλο, γεγονός που δεν ήταν η περίπτωση του.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

57. Σε ό,τι αφορά τις γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 5 παραγ.4 της Σύμβασης σε υποθέσεις στις οποίες ανακύπτουν ζητήματα παρεμφερή με εκείνα της παρούσας, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σχετική του νομολογία (βλέπε ιδίως, *Dougoz κατά Ελλάδας*, αριθ.40907/98, παραγ.61, ΕΔΔΑ 2001-II, *S.D. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, *A.A. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, και *Herman et*

Serazadishvili κατά Ελλάδας, αριθ.26418/11 και 45884/11, παραγ.71, 24 Απριλίου 2014).

58. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει, κατ'αρχήν, ότι σε ό,τι αφορά τις αντιρρήσεις τις οποίες μπορεί ένας αλλοδαπός να διατυπώσει κατά της απόφασης που διέταξε την κράτησή του ενόψει της απέλασής του, η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 76 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου προέβλεπε μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2011, δηλαδή την εποχή των πρώτων αντιρρήσεων του προσφεύγοντα, ότι το εν λόγω δικαστικό όργανο μπορούσε να εξετάζει την απόφαση κράτησης μόνο από πλευράς κινδύνου φυγής ή κινδύνου για τη δημόσια τάξη. Το Δικαστήριο θεώρησε, επανειλημμένως, ότι η διατύπωση αυτή ήταν διφορούμενη καθόσον το άρθρο 76 παραγ.4, όπως ήταν διατυπωμένο, δεν χορηγούσε ρητά στον δικαστή την εξουσία να εξετάζει τη νομιμότητα της επιστροφής, η οποία αποτελούσε, κατά το ελληνικό δίκαιο, τη νομική βάση της κράτησης (*R.U. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, παραγ.103, *A.A. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, παραγ.73, *Tabesh*, ανωτέρω, παραγ.62, *S.D. κατά Ελλάδας*, ανωτέρω, παραγ.73).

59. Είναι αλήθεια ότι δυνάμει του υπ'αριθ.3900/2010 νόμου, η παράγραφος 4 του άρθρου 76 του υπ'αριθ.3386/2005 νόμου τροποποιήθηκε και προβλέπει πλέον ότι ο αρμόδιος δικαστής «αποφαίνεται επίσης επί του νομίμου της κράτησης ή της παράτασής της», πράγμα που συμπεριλαμβάνει και τις υλικές συνθήκες κράτησης. Το Δικαστήριο σημειώνει, όμως, ότι ο υπ'αριθ.3900/2010 νόμος τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Ιανουαρίου 2011 ενώ εν προκειμένω το Διοικητικό Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των πρώτων αντιρρήσεων του προσφεύγοντα στις 17 Δεκεμβρίου 2010. Ως εκ τούτου, τα συμπεράσματα στα οποία έχει ήδη καταλήξει το Δικαστήριο στην ανωτέρω νομολογία ως προς την αποτελεσματικότητα των αντιρρήσεων ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου ισχύουν επίσης στην παρούσα υπόθεση (βλέπε *Herman και Serazadishvili*, ανωτέρω, παραγ.72). Μελετώντας τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η απόφαση P202/2010 του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης απέρριψε τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντα σχετικά με την θέση του υπό κράτηση χωρίς να εξετάσει τη νομιμότητά της συνολικά και απορρίπτοντας ως απαράδεκτα τα επιχειρήματα σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του. Πράγματι, το εν λόγω Δικαστήριο αρκέστηκε το να διαπιστώσει ότι ο προσφεύγων ήταν ύποπτος φυγής. Η δεύτερη διαδικασία δεν

μπορεί να θεραπεύσει τα ελαττώματα της πρώτης διότι δέχθηκε τις αντιρρήσεις για το μόνο λόγο ότι τον ενδιαφερόμενο μπορούσε να αναλάβει μία μη κυβερνητική οργάνωση, χωρίς να θέσει εν αμφιβόλω τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε ο Πρόεδρος του Διοικητικού Δικαστηρίου στις 17 Δεκεμβρίου 2010.

60. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι ανεπάρκειες του εσωτερικού δικαίου την εποχή των γεγονότων ως προς την αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου της θέσης υπό κράτηση με σκοπό την απέλαση δεν συνάδουν με τις απαιτήσεις του άρθρου 5 παραγ.4 της Σύμβασης. Κρίνει λοιπόν ότι υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

61. Τέλος, σε σχέση με τα γεγονότα της προκείμενης υπόθεσης, τις θέσεις των διαδίκων και τα συμπεράσματα που διατυπώνονται υπό το πρίσμα του άρθρου 5 παραγ.4 της Σύμβασης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εξέτασε τα κύρια νομικά ζητήματα που ήγειρε η παρούσα προσφυγή ως προς την αποτελεσματικότητα των διαθέσιμων εθνικών ενδίκων βοηθημάτων και ότι δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί χωριστά επί της αιτίας σχετικά με το άρθρο 13 της Σύμβασης δεδομένου ότι το άρθρο 5 παραγ.4 αποτελεί *lex specialis* σε σχέση με τις γενικότερες απαιτήσεις του άρθρου 13 (*Nikolova κατά Βουλγαρίας* [GC], αριθ.31195/96, παραγ.69, ΕΔΔΑ 1999-II).

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΠΑΡΑΓ.2 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

62. Επικαλούμενος το άρθρο 5 παραγ.2 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται ότι δεν ενημερώθηκε σε γλώσσα που να καταλαβαίνει σχετικά με τους λόγους της κράτησής του και με τα ένδικα μέσα τα οποία είναι διαθέσιμα σε εκείνους που κρατούνται ενόψει της απέλασής τους.

63. Σε σχέση με τη διαπίστωση αναφορικά με το άρθρο 5 παραγ.4 (παράγραφος 60 ανωτέρω), το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να εξεταστεί εάν υπήρξε, εν προκειμένω, παραβίαση της διάταξης αυτής (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Rahimi*, ανωτέρω).

V. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

64. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Βλάβη

65. Ο προσφεύγων απαιτεί 7 000 ευρώ λόγω της ηθικής βλάβης, την οποία φέρεται να έχει υποστεί.

66. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό που απαιτεί είναι υπερβολικό και αυθαίρετο και ότι, σε κάθε περίπτωση, εάν το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να επιδικάσει χρηματική ικανοποίηση, αυτή πρέπει να είναι κάτω των 3 5000 ευρώ.

67. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων υπέστη ηθική βλάβη εξαιτίας της παραβίασης των δικαιωμάτων του, τα οποία κατοχυρώνουν τα άρθρα 3, 5 παραγ.1 και 4 της Σύμβασης. Η ηθική αυτή βλάβη δεν αντισταθμίζεται επαρκώς από τις διαπιστώσεις της παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στον προσφεύγοντα το ποσό των 6 500 ευρώ λόγω ηθικής βλάβης, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται για φόρους.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

68. Ο προσφεύγων δεν υπέβαλε αίτηση για έξοδα και δικαστική δαπάνη. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να τού χορηγήσει ποσό για το λόγο αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

69. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανυξημένου κατά τρείς ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

- 1.Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,
- 2.Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σε ό,τι αφορά τις συνθήκες κράτησης στο κέντρο κράτησης του Σουφλίου,

3. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παραγ.1 της Σύμβασης,
4. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 παραγ.4 της Σύμβασης,
5. Αποφαίνεται ότι δεν συντρέχει λόγος να εξεταστεί η αιτίαση σχετικά με το άρθρο 5 παραγ.2 της Σύμβασης καθώς και εκείνη σχετικά με το άρθρο 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του ένδικου βοηθήματος, το οποίο καταγγέλλει τις συνθήκες κράτησης,
6. Αποφαίνεται
- α) ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών, 6 500 ΕΥΡΩ (εξίμισι χιλιάδες ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται για φόρους, για ηθική βλάβη,
- β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσανξάνεται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες,
7. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Ιανουαρίου 2016, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παραγρ.2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου

André Wampach
Αναπληρωτής Γραμματέας
(υπογραφή)

Mirjana Lazarova Trajkovska
Πρόεδρος
(υπογραφή)

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου σε γαλλική γλώσσα.
Η Μεταφράστρια: Χρ.Παπαζαρκάδα